

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 3 oktober 2017

Diarienummer Ku2017/01534/DISK

**Remissvar från Sveriges Författarförbund angående betänkandet SOU 2017:60
"Nästa steg? - Förslag för en stärkt minoritetspolitik"**

Sammanfattning

- Det är positivt att utredningen lyfter fram flera viktiga frågor när det gäller de nationella minoriteterna och förslaget att inrätta en särskild myndighet för uppföljning av minoritetspolitiken.
- Det krävs utbildningsinsatser om de nationella minoriteterna även inom biblioteks- och kulturområdet för att sprida kunskap om dessa grupper.
- Det krävs utökad ekonomiskt och annat stöd för utgivning av litteratur på de nationella minoritetsspråken.
- Det är nödvändigt att tydligt belysa dagens situation när det gäller hot mot och diskriminering av de nationella minoriteterna och deras språk.

Positivt med förslaget att stärka de nationella minoriteternas ställning

Det är positivt att utredningen belyser hur dåligt det lagstadgade s.k. grundläggande skyddet för minoriteterna fungerar idag. Skyddet innebär att det allmänna har en skyldighet att främja de nationella minoriteterna och deras kultur och skydda de fem språken finska, meänkieli, jiddisch, samiska och romani chib.

Vi instämmer i flera av utredningens förslag om lyfta fram och stärka de nationella minoriteternas ställning som i avsnitt 4.2.2., 4.2.3., 4.3.3. och 4.3.5. Särskilt viktigt är förslaget att alla kommuner och landsting blir skyldiga att införa dokumenterade mål för sin minoritetspolitik och följa upp dem. En särskild myndighet med uppdrag att följa upp minoritetspolitiken är nödvändig för att politiken ska kunna genomföras bättre, avsnitt 5.1. och 5.2.

När det gäller statsbidrag till nationella minoritetsorganisationer (avsnitt 4.3.5.) vill vi förtydliga att ökade bidrag till föreningar även inom kulturområdet stärker respektive minoritetsspråks överlevnad och revitalisering.

Det krävs tydligare insatser inom utbildning, media och kultur

För att öka allmänhetens kunskaper om de nationella minoriteterna och för att undvika schablonbilder och osynliggörande av dem är det viktigt att höja kunskapsnivån. Vi stöder förslaget om utbildningsinsatser inom hälso- och sjukvården, avsnitt 9.3.1., för journalister, avsnitt 11.2.1., och inom samtliga lärarutbildningar, avsnitt 11.3.2. Särskilt viktigt är granskningen av läromedel, avsnitt 11.3.1., eftersom de nationella minoriteterna är en del av det svenska kulturarvet.

I utredningen saknas dock förslag på tydligare strategier när det gäller kulturområdet, t.ex. de kommunala biblioteken. Många bibliotek gör tydliga och framgångsrika insatser för och med de nationella minoriteterna såsom det framgår av en rapport som Sveriges Författarförbund gav ut 2016. Men det förekommer också bristande förståelse och dåligt engagemang för dessa frågor. Alla bibliotek har inte insett vikten av det grundläggande skyddet för minoriteterna.¹

Vi anser därför att även inom bibliotekarieutbildningarna och i kulturvetarprogrammen bör det finnas tydliga inslag om de nationella minoriteterna, deras språk och rättigheter på samma sätt som t.ex. inom lärarutbildningarna. I fortbildningssammanhangen bör dessa frågor uppmärksammas för de redan verksamma bibliotekarierna och kultursekreterarna. Biblioteken har idag en stor roll som informationskälla för allmänheten. De har också enligt den nya bibliotekslagen ett särskilt ansvar för dem som inte har svenska som modersmål och för de nationella minoriteterna. Det kan inte vara såsom framgått bl.a. på seminarier att en del bibliotek inte vill ta sitt ansvar för de nationella minoriteterna med hänvisning till de nyanländas behov.² Det kan aldrig försvaras att kommunala myndigheter ställer olika grupper och deras behov mot varandra. Både nyanlända, flyktingar, etablerade invandrare och de nationella minoriteterna måste få sina behov av kunskap, vägledning, information, media och litteratur tillgodosedda på folkbiblioteken.

Det förekommer att bibliotek gallrar finska, oersättliga klassiker utan samråd med den berörda gruppen. Det finns bibliotek som helt ignorerar önskemål på inköp på meänkieli och jiddisch liksom samernas behov av litteratur med uppgraderad rättskrivning/ortografi.³ Att det inte finns så mycket litteratur t.ex. på de olika romska språken är inte heller något argument mot att aktivt arbeta med revitalisering av dessa språk. Detta framgår tydligt av ett projekt på Drottninghögs bibliotek, Helsingborg, där romerna är involverade i kulturprogram.⁴ Vi instämmer helt i förslaget att den pågående statliga

---

¹ *Tolv minoritetsröster om bibliotek* (2016) rapport av Sveriges Författarförbund/Tuija Nieminen Kristofersson, http://www.forfattarforbundet.se/wp-content/uploads/2013/06/12-Minoritetsr%C3%B6sterSept_2016.pdf

² *Fokus på meänkieli och finska*, seminarium på **Finlandsinstitutet**, Stockholm, 2016-11-11

³ *Tolv minoritetsröster om bibliotek* (2016)

⁴ *Tolv minoritetsröster om bibliotek* (2016) rapport av Tuija Nieminen Kristofersson och Sveriges Författarförbund

biblioteksutredningen, den nationella biblioteksstrategin, bör lyfta fram de nationella minoritetsspråken ännu tydligare (avsnitt 11.4.4.).

Ny litteratur på minoritetsspråken är en av förutsättningarna för att dessa språk ska överleva och utvecklas. I utredningen saknar vi belysning av arbetsvillkoren för författare och andra kulturarbetare som använder de nationella minoritetsspråken. De måste få förbättrade möjligheter att ge ut litteratur på sina språk. Till exempel är det idag stora problem för romska och samiska författare att ge ut böcker i Sverige. För att stärka de samiska författarnas ställning har Sveriges Författarförbund bildat en grupp tillsammans med dem. Finska författare som ger ut böcker i Sverige kan bli utan royalty när de sverigefinska förlagen inte uppfyller sina åtaganden trots att de får utgivningsstöd av Kulturrådet.

Diskriminering av de nationella minoriteterna och rätten att tala sitt språk

Vi vill betona ännu tydligare än vad utredningen gör i kap. 12 att det är nödvändigt att belysa dagens situation och vidta åtgärder när det gäller hot mot och diskriminering av de nationella minoriteterna och deras språk. Även om just denna fråga inte direkt finns med i utredningens direktiv, är rätten att använda sitt minoritetsspråk och utveckla sin kultur utan ifrågasättande och trakasserier en grundförutsättning för de övriga förbättringarna i minoritetspolitiken.

Vi instämmer i förslaget avsnitt 12.1. om allas rätt att tala sitt språk och att program på jiddisch självklart ska få sändningstillstånd i public service media.

För Sveriges Författarförbund

Gunnar Ardelius
Ordförande Sveriges Författarförbund

Tuija Nieminen Kristofersson
Ledamot i Sveriges Författarförbunds biblioteksråd